

Міністерство освіти і наук і України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Факультет мистецтв
Кафедра теорії і методики мистецької освіти та диригентсько-хорової
підготовки вчителя

Теорія і методика виховання художньо- обдарованої особистості у закладах мистецької освіти

**ЗБІРНИК СТАТЕЙ
VII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

ЧАС МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

17 – 18 жовтня 2019 року

Частина II

TIME OF ART EDUCATION

**Collection of Articles VII of the All-Ukrainian Scientific-Practical
Conference**

**«Theory and methods of education of the artistically gifted person in the
institutions of art education»**

**Харків
Україна
2019**

УДК 37.032

ББК 85я43

Ч-24

Редакційна колегія

Калашник М.П. – доктор мистецтвознавства, професор

Матвеєва О.О. - доктор педагогічних наук, професор

Полубоярина І.І. – доктор педагогічних наук, професор

Смирнова Т.А. - доктор педагогічних наук, професор

Соколова А.В. - доктор педагогічних наук, професор

Тарарак Н.Г. - доктор педагогічних наук, професор

Тушева В.В. - доктор педагогічних наук, професор

Перетяга Л.Є - доктор педагогічних наук, професор

Фомін В.В. – доктор педагогічних наук, професор (голов.ред.)

Бурма А.В.- кандидат педагогічних наук, доцент

Затверджено редакційно видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Протокол № 6 від 05.11.2019

У збірнику подано статті VII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Теорія і методика виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти». Збірник розрахований на студентів, магістрантів, аспірантів, докторантів, здобувачів, педагогічних і науково-педагогічних працівників науково-дослідних інститутів, ЗВО, учителів мистецьких шкіл.

Ч-24 Час мистецької освіти «Теорія і методика виховання художньо-обдарованої особистості у закладах мистецької освіти: зб. статей VII Всеукраїнської наук. - практ. конф. 17-18 жовтня 2019 року) , ч. II / заг. ред. В.В. Фомін – Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2019 – 268 с.

ISBN 978-617-7298-28-0

Редакційна колегія не завжди поділяє позицію авторів.

Автори статей несуть повну відповідальність за опублікований матеріал.

Мова видання: українська, англійська.

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди, 2019

УДК 37.032

ББК 85я43

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г.С. Сковороди, 2019

Людмила Коваль

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ХУДОЖНЬОГО ЗМІСТУ ВОКАЛЬНОГО ТВОРУ
ЗАСОБАМИ АКЦІОНІЗМУ 215

Вікторія Кириченко

ФОРМУВАННЯ ВИКОНАВСЬКОЇ НАДІЙНОСТІ МАЙБУТНІХ
ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНОЇ
ПІДГОТОВКИ 221

Галина Маслюкова

ТЕНДЕНЦІЇ СУЧАСНИХ АКСЕСУАРІВ ТА ЇХ ПОЄДНАННЯ 226

Наталія Очеретна

ЗАСТОСУВАННЯ ФАКТУР В ДИЗАЙНІ ОДЯГУ 231

Олена Палеха

ЕКЛЕКТИКА В ОДЯЗІ..... 238

Галина Слободенюк

ПОСТАНОВКА МЮЗИКЛУ ЯК ФОРМА ПОЗААУДИТОРНОЇ
РОБОТИ 243

Марія Григорівна Куратова, Наталя Бабій

МЕТОДИКА СТВОРЕННЯ МІСЬКОГО ПЕЙЗАЖУ ДЛЯ ДИЗАЙНУ
ІНТЕР'ЄРУ 247

Діана Соловійова

БРЕНД-КОМУНІКАЦІЯ ТА РЕБРЕНДИНГ ЯК ЗАСІБ
КОНСТРУЮВАННЯ 253

Дарина Сафронова

МЕТОДИКА ТА ЕТАПИ ВИКОНАННЯ МАКЕТУ ДЛЯ
ВИГОТОВЛЕННЯ ШПАЛЕР 256

VI. Виконавська майстерність майбутнього вчителя мистецьких дисциплін

УДК 378.145

Вікторія Кириченко

Харківський національний
педагогічний університет
імені Г.С. Сковороди,
факультет мистецтв
бМм група

ФОРМУВАННЯ ВИКОНАВСЬКОЇ НАДІЙНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент Мартиненко І.В.

У статті розглянуті питання виконавської надійності вокалістів у концертному виступі на прикладі музично-виконавської діяльності майбутніх вчителів музичного мистецтва. Зроблено висновки, що виконавської надійності сприяють емоційність співака при передачі образу твору, техніка виконання (звуковидобування, дикція, артикуляція, дихання), вміння контролювати на сцені свої статки – психічний та емоційний, здатність зберігати творче самопочуття і художнє самовираження на естраді.

Ключові слова: надійність, сценічний виступ, вокалісти, музично-виконавська діяльність.

The article considers the issues of performing reliability of vocalists in concert performance on the example of musical and performing activities of future teachers of musical art. It is concluded that performing reliability is promoted by the singer's emotionality when transmitting the image of the work, performance technique (sound production, diction, articulation, breathing), the ability to control one's state on the stage - mental and emotional, the ability to maintain creative well-being and artistic expression on the stage.

Keywords: reliability, stage performance, vocalists, musical and performing activities.

Постановка проблеми. Реформування системи вищої освіти на основі гуманістичної парадигми зумовлює методологічну переорієнтацію

VI. Виконавська майстерність майбутнього вчителя мистецьких дисциплін

професійного навчання: одухотворення навчально-виховної діяльності, створення атмосфери, що спонукає до творчості, саморозвитку, яка б відповідала інтересам, потребам студентів, їх індивідуальним можливостям, стимулювала активність особистості. В процесі організації освітньо-виховного процесу майбутніх учителів музичного мистецтва важливим є застосування таких концептуальних підходів і методичних орієнтирів, які були б здатні ефективно впливати на психолого-фізіологічні особливості вокалістів-співаків. До них відносяться: вміння контролювати на сцені свої статки – психічний та емоційний, здатність зберігати творче самопочуття і художнє самовираження на естраді та інші.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проблема формування виконавської надійності знайшла вирішення в працях Л. А. Баренбойма, Г.М. Когана, Л.Л. Бочкарьова та інших авторів, де представлено багатий емпіричний матеріал та корисні практичні поради щодо подолання сценічного хвилювання. Водночас проблема сценічної надійності є набагато повнішою й глибшою у порівнянні з естрадним хвилюванням. Визначення надійності музиканта, зокрема вокаліста, представлено в працях Ю.А. Цагареллі в рамках системного підходу, як «властивість музиканта-виконавця безпомилково, стійко і з необхідною точністю виконувати музичні твори в умовах концертного виступу» [1, с. 265].

Метою статті є розгляд концептів та констант формування виконавської надійності майбутніх вчителів музичного мистецтва в процесі вокальної підготовки.

Виклад основного матеріалу. Категорія виконавської надійності безпосередньо залежить від поведінки вокаліста в ситуації публічного виступу та є одним з найважливіших чинників забезпечення успішного подолання руйнівної сили сценічного хвилювання. Рішення задач підготовки вокаліста до виступу на сцені, формування сценічної надійності як вміння долати труднощі,

VI. Виконавська майстерність майбутнього вчителя мистецьких дисциплін

пригнічувати свої негативні емоції, домагатися психологічного комфорту в вокально-виконавської діяльності, є надзвичайно важливим і актуальним.

Виконавську надійність можна віднести до однієї з найбільш значущих складових професійної компетентності вокаліста-виконавця. Вона визначається сукупністю особистісних якостей, що дозволяють вокалісту переносити значні інтелектуальні, вольові та емоційні навантаження, зумовлені особливостями професійної діяльності, без особливих неприємних наслідків для вокальної діяльності і свого здоров'я.

Стресову стійкість як самооцінку здатності й можливості подолання екстремальної ситуації, можна пов'язати з ресурсом особистості, її творчим потенціалом, що дозволяє забезпечити специфічні сценічні форми поведінки, реагування, адаптації в кожному конкретному випадку естрадного виступу [2, с. 7].

У сучасних дослідженнях виконавська надійність розглядається як якість особистості, що складається із сукупності таких компонентів: психофізіологічного (тип, властивості нервової системи); мотиваційного - зміна мотивації призводить до збільшення або зменшення стресової стійкості; емоційного, як досвіду особистості, накопичений в процесі подолання негативних впливів стресових ситуацій; вольового - свідомо саморегуляція дій і приведення їх у відповідність до вимог ситуації; інформаційного - професійна підготовленість, інформування і готовність до виконання тих чи інших завдань; інтелектуального - оцінка вимог ситуації, прогноз її можливої зміни, прийняття рішень про способи дій [4, с. 8].

Слід зазначити, що виконавська надійність є важливим аргументом у професійній підготовці вокаліста. Багато фактів з історії виконавської майстерності підтверджують, що навіть найдосвідченіший вокаліст не застрахований від провалу на сцені через відсутність здатності керувати своїми сценічними емоціями. Сценічна стійкість музиканта - професійна якість, яке формується протягом усього періоду музичного навчання. Вважаємо, що

VI. Виконавська майстерність майбутнього вчителя мистецьких дисциплін

музиканту будь-якої спеціальності необхідно не тільки розвивати почуття відповідальності за якість естрадного виконання, а й прищеплювати любов до публічних виступів. Виконавець повинен впевнено виглядати і вільно почувати себе на публіці, легко долати стресові ситуації, для чого необхідно підтримувати оптимальне сценічне самопочуття і володіти навичками емоційної і вольової саморегуляції, тим самим формуючи сценічну стресову стійкість, а значить і виконавську надійність.

У літературі виділяють фізіологічні, поведінкові і суб'єктивні чинники, що впливають на подолання стресових ситуацій [5, с. 8], тому при формуванні виконавської надійності вокаліста в професійному навчанні повинні бути реалізовані такі педагогічні умови:

- 1) інтерпретація і оцінка кожної конкретної концертної ситуації;
- 2) самооцінка стресових впливів безпосередньо в момент естрадного виступу (скутість голосового апарату, боязнь забування, рухова загальмованість, не координованість слухо-рухових зв'язків та ін.);
- 3) адаптація до ситуації концертного виступу (пристосування, вживання, заперечення стресу та ін.) [7].

Успішність формування сценічної стресостійкості, а значить і виконавської надійності буде визначатися специфікою концертної ситуації і особистісними особливостями виконавця, який має можливість вибору в реагуванні виконавської діяльності і свого поведінці, але, слід зазначити, що ступінь свободи вибору завжди обмежена особливостями кожного концертного виступу. Формування виконавської надійності вокаліста прямо пов'язане з реалізацією «стратегії подолання», а також з труднощами усвідомлення і подолання труднощів конкретної виконавської діяльності, що забезпечує функціональну пристосованість вокаліста до публічних виступів. Слід пам'ятати і завжди брати до уваги, що помірний емоційний стрес активізує резервні можливості людини і сприяє його особистісному та професійному розвитку.

VI. Виконавська майстерність майбутнього вчителя мистецьких дисциплін

Висновки. Таким чином, професійні досягнення вокаліста-виконавця обумовлені не тільки розвитком і вдосконаленням його специфічних здібностей під керівництвом досвідчених педагогів-вокалістів, але, значною мірою, визначаються рівнем сформованості естрадної стресостійкості як професійно значущої якості особистості та здатності до подолання перешкод до мети. Виходячи з цього, можна зробити висновок, що для виконавської надійності важливо мати стійке сценічне самопочуття, яке формується фахової підготовки майбутніх професійних вокалістів-співаків.

Список використаних джерел

1. Дрындин В.А. Самоконтроль и волевая регуляция как приемы, направленные на преодоление сценического волнения // Самарская государственная академия культуры и искусства. URL: <http://smrgaki.ru/8/4/1.htm>
2. Земцова Т.Н. Влияние эстрадного волнения на качество публичных выступлений // Среднее профессиональное образование. 2010. № 1. С. 63-65.
3. Китаев-Смык Л.А. Психология стресса. Психологическая антропология стресса. М., 2009.
4. Психология совладающего поведения: Материалы Междунар. науч.-практ. конференции / отв. ред. е.А. Сергиенко, Т.л. крюкова. кострома, 2007.
5. Психология стресса и совладающего поведения в современном обществе: Материалы II Междунар. науч.-практ. конференции, кострома, 23-25 сентября 2010 г.: В 2 т. Т. 2 / отв. ред. Т.л. крюкова, М.В. Сапоров-ская, С.А. хазова. кострома, 2010.
6. Цагарелли, Ю. А. Психология музыкально-исполнительской деятельности : дис. ... д-ра психол. наук. - Т. 1 : 19.00.03 / Ю. А. Цагарелли. - Л., 1989. - 425 с.
7. Щербатых Ю.В. психология стресса и методы коррекции: Учеб. пособие. Спб., 2006.